

Ook landbouw krijgt

Door de stijgende rente zou de economie moeten afkoelen. Een economie waar ook de landbouwer volop mee te maken heeft. Financieringen worden duurder. Gelukkig krijgt niet iedereen even zware slagen, al komt de winstmarge in de toekomst wel onder druk.

TEKST JUSTINE POPPE

De rente stijgt met rappe treden. Waar de Euribor-rente in januari 2023 op 1,9 procent stond, bedraagt deze begin augustus 3,5 procent (figuur 1). Door deze stijging hanteren sommige banken een rekenrente van 6 procent en dat hakt er stevig in bij financieringsplannen van landbouwbedrijven. Volgens Jan de Keyser, landbouwdirecteur van BNP Paribas Fortis, is er nog geen reden tot paniek. 'Twee jaar geleden zaten we in een renteloze economie. Er was vrijwel gratis geld en eigenlijk was dat niet normaal.' Met een gemiddelde rentevoet van circa 1 procent waren leners volgens De Keyser juist erg verwend. Hij noemt de coronacrisis als een van de oorzaken van deze renteloze economie. 'De logistiek zat destijds in de knoop, de vraag daalde. Bijgevolg raakten vraag en aanbod uit balans. Om de economie te ondersteunen besloot de Europese

Centrale Bank, de ECB, en later ook de Amerikaanse bank, de rente te verlagen.' Nu zit de economie in een omgekeerd verhaal. De economie leeft weer op, de vraag stijgt, gevolgd door stijgende productprijzen, waardoor er inflatie ontstaat. Om te voorkomen dat de inflatie doorslaat en prijzen nog hoger worden proberen monetaire beleidsmakers de vraag naar producten in de economie te temperen. Door de rente te verhogen gebeurt dat op twee manieren. De Keyser: 'Met een hogere rente verleid je enerzijds burgers om geld vast te zetten op een spaarboekje, waardoor ze dat niet meer kunnen uitgeven. Anderzijds worden financieringen duurder, waardoor investeringen de ijskast in gaan en het bijvoorbeeld moeilijker is om meer melk te produceren. Hierdoor koelen vraag en aanbod alsook de economie af.' Internationaal kunnen de rentevoeten verschillen. In

renterillingen

Vlaanderen is de rekenrente met 4 procent lager dan die in Nederland. De Keyser legt uit waarom: 'Normaal gezien moeten de rentes in Nederland lager liggen, omdat de risicopremie geringer is', legt hij uit. 'De Nederlandse staatsschuld is namelijk fundamenteel lager dan de Belgische. Maar in Vlaanderen is er een grote concurrentie tussen de drie banken KBC, Crelan en BNP Paribas Fortis, die alledrie een belangrijke rol willen in de agrarische financiering. Dat maakt dat er in Vlaanderen gewerkt wordt met lagere rentevoeten door gemiddeld lagere bancaire marges, wat voordeliger is voor de landbouwer.' De Belgische premie die betaald wordt ligt op het niveau van Frankrijk, terwijl de Nederlandse risicopremie eerder op het Duitse niveau ligt, geeft hij aan.

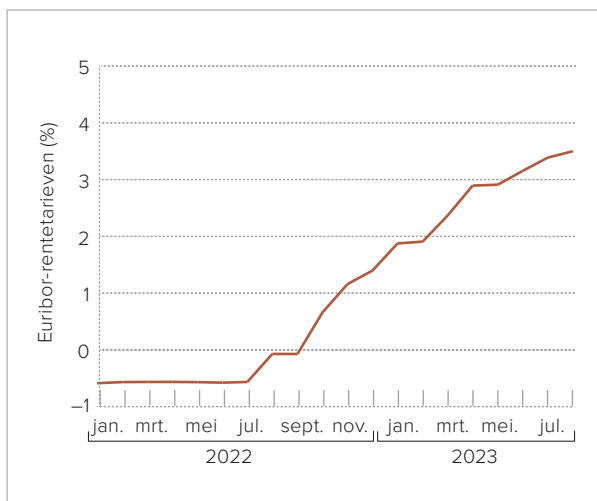
Grondgebonden gevoelig voor hoge rente

Niet alle landbouwbedrijven krijgen door deze stijging even zware slagen. Een bedrijf dat zwaarder gefinancierd is, ervaart meer effect van de rentestijging. Veehouders die hun rente in het verleden hebben vastgezet, hoeven weinig te vrezen. 'Heeft een melkveehouder de rente in zijn contract tot 2024 vastgeklikt, dan profiteert hij van het oude en lage tarief en heeft de nieuwe rente weinig effect', vertelt Hans Scholte, bedrijfsadviseur bij Flynth. 'Vooral ondernemers die nieuwe financieringen aangaan of bij wie de rentevoet in het contract vernieuwd wordt, moeten opletten.'

De effecten van de stijgende rente op een bedrijf zijn van

nog meer factoren afhankelijk. Volgens Marijn Dekkers, sectormanager veehouderij bij Rabobank, heeft dat niks te maken met de bedrijfsgrootte. 'De rente wordt niet gedreven door de omvang van je bedrijf, maar eerder door de kapitaalintensiteit per liter melk of hectare.' Jonge of extensieve bedrijven met veel grond zijn het meest kapitaalintensief en hebben dus hogere financieringskosten per liter melk. 'Deze bedrijven zijn door hun grondgebonden landbouw en dus zelfvoorziening

Figuur 1 – Euribor-rentetarieven (bron: euribor-rates.eu)

in ruwvoer vanuit maatschappelijk en politiek oogpunt het meest gewenst, maar ze zijn daarbij wel weer het rentegevoeligst', aldus Dekkers.

Jan de Keyser voegt hier een noot aan toe: 'Een bedrijf is extensief en voorziet in eigen ruwvoer als hij minder dan 20.000 liter melk per hectare produceert. We spreken over een intensief bedrijf als dat meer dan 20.000 liter melk per hectare produceert. Bij intensieve bedrijven wordt een deel van de productie als "grondloos" gezien, wat zowel voor de melkveehouder als voor de financierder een hoger risico inhoudt.' Dat komt doordat deze veehouders meer ruwvoer moeten bijkopen en daardoor meer onderhevig zijn aan grondstofprijsschommelingen. 'Bijkomend staat ook de melkprijs nooit vast', vult De Keyser aan. 'Het financieringsrisico is groter, waardoor ook de rente hoger zal zijn.'

Rentestijging van 1 procent kost 1 cent

Al bij al leidt een hogere rente niet tot een hogere melkprijs. Wel is er een licht verband te zien tussen rente en de energie- en kunstmestprijzen. Dat ook deze de laatste jaren, samen met de rente, enorm zijn toegenomen, is niet positief voor de winstgevendheid van een landbouwbedrijf. Scholte bevestigt dat met de volgende vuistregel: 'Een rentestijging van 1 procent geeft bij een gemiddelde financiering ook een kostenstijging van 1 cent per kilo melk. Een rentestijging heeft dus ook effect op de kritische opbrengstprijz van melk.' De gemiddelde Nederlandse kritische opbrengstprijz voor melk lag op 40 cent per liter. Met andere woorden: als de rente dan 4 procent stijgt, heeft de veehouder een melkprijs van 44 cent per liter nodig om zijn kosten te dekken.

Met de huidige rentetrend blijft het als veehouder dus hopen op een hogere melkprijs. Toch lijkt dat niet het geval te zijn. Scholte: 'Banken, adviesbureaus en onderzoeksinstellingen gaan ervan uit dat de melkprijs de komende jaren rond de 43 cent zal zitten. Dit is de lange-termijnprognose van de melkprijs die wordt gebruikt voor een investeringsbegroting bij de bank.' Dat betekent dat ook de kostprijs per liter melk niet hoger mag zijn dan 43 cent per liter. Uit een berekening van 2022 van Flynnh bleek dat de helft van hun aangesloten melkvee-

houders met een melkprijs van 43 cent niet uit de kosten komt bij een rente van 2 procent. Dit terwijl de rekenrente doorstijgt naar de 4 procent. 'Als de melkprijsprognose van 43 cent per liter uitkomt, zal het aandeel bedrijven dat melkgeld tekortkomt, groter zijn', zegt Scholte. 'Deze bedrijven houden geen ruimte meer over voor extra marge, buffercapaciteit of verdere investeringen.' Scholte geeft ook aan dat de afbouw van derogatie in Nederland op een ongewenst moment komt. 'Hierdoor moet een veehouder extra mest afvoeren en meer kunstmest aankopen. Dat kost hem gemiddeld zo'n 2 cent per kilogram melk meer.' Ook de vaste kosten laten een stijgende trend zien, van 14,5 cent per kilogram melk in 2021 naar 17 cent in 2022. Voor een hoger rendement is volgens de accountant een zo hoog mogelijk voersaldo van belang. 'De totale voerkosten zijn dit jaar gestegen tot bijna 16,5 cent per kilogram melk. Dat is ruim een derde van de huidige kritieke opbrengstprijz', zegt hij. Een bedrijf dat in balans is met grond en vee hoeft minder ruwvoer aan te kopen en dat ziet Scholte daarom als goede basis. 'Maar ook het voerverbruik, de kracht- en ruwvoerprijzen alsook de voederefficiëntie bepalen de voerkosten.'

Rentehoogtepunt is bereikt

De Keyser denkt dat het rentehoogtepunt wel bereikt is. De gemiddelde rente die nu voor vijftienjarige kredieten wordt afgesloten, ligt bij BNP Paribas tussen de 3,5 en 4 procent. 'Er zal misschien nog een stijging in zitten met maximaal 0,25 procent of 25 basispunten, maar daarna vermoed ik dat we naar een stabilisatie gaan of zelfs een lichte daling', zegt hij. 'Dat is te zien aan de afnemende vraag naar hypothecaire leningen. Vastgoed is de rugengraat van de economie en de economie koelt veel meer af dan verwacht. Maar ook de Belgische overheid is niet gebaat met een hoge rente. Zeker niet als ze haar begrotingstekort moet herfinancieren.'

Omdat de rente volgens De Keyser op lange termijn zal dalen, heeft de landbouwer er nu geen baat bij zich te haasten met financieringen. 'Maar natuurlijk is een investering niet alleen gebaseerd op rente', voegt hij eraan toe. 'Vandaag is vooral de vergunning bepalend of je

Nieuwe rekenrente hakt stevig in financieringsplannen

Beide aflossingstabellen hieronder laten eenzelfde financiering zien van 120.000 euro die lineair wordt afbetaald over een periode van 20 jaar. Voor tabel 1 geldt de oude rekenrente van 2 procent, die banken begin 2022 han-

teerden, en voor tabel 2 de nieuwe rekenrente van 6 procent. Als we de tabellen vergelijken, is te zien dat niet alleen de rente verdriedubbelt, maar bij eenzelfde financiering ook de te betalen rentelast. In dit voor-

beeld kost de renteverhoging van 2 naar 6 procent zo'n 50.400 euro. 'Al zal deze hogere rentelast wel voor een lagere belastingdruk zorgen', nuanceert Erik van Gorp, bedrijfsadviseur bij ABAB Agro Advies.

Tabel 1 – Aflossing van 120.000 euro over 20 jaar met 2 procent rente (bron: ABAB)

afbetalingsjaar	hoofdsom (€)	rente 2% (€)	aflossing (€)
1	120.000	2.400	6.000
2	114.000	2.280	6.000
...			
19	12.000	240	6.000
20	6.000	120	6.000
totaal (euro)		25.200	120.000

Tabel 2 – Aflossing van 120.000 euro over 20 jaar met 6 procent rente (bron: ABAB)

afbetalingsjaar	hoofdsom (€)	rente 6% (€)	aflossing (€)
1	120.000	7.200	6.000
2	114.000	6.840	6.000
...			
19	12.000	720	6.000
20	6.000	360	6.000
totaal (euro)		75.600	120.000

**Marijn Dekkers, Rabobank:
‘Probeer niet op het randje
van je leencapaciteit te zitten.
Je weet namelijk nooit wat er
vanuit wetgeving nog komt’**

als boer gas kan geven. Waar het financieren vroeger gebaseerd was op ondernemerschap en management, draait het nu vooral om de kans die de locatie je biedt.’ Ook Dekkers bevestigt dat haast maken om te investeren met de huidige rentetarieven niet nodig is. Al komen de onzekerheden van de sector daar ook bij kijken. ‘Benut vooral de kansen die zich vandaag voordoen’, geeft hij mee. ‘Maar probeer niet op het randje van je leencapaciteit te zitten. Je weet namelijk nooit wat vanuit wetgeving nog zal komen.’ Dekkers noemt emissiereducerende verplichtingen als voorbeeld. ‘De mogelijke investering die daar eventueel uit voortkomt, moet je kunnen absorberen’, vertelt hij. ‘Als je vandaag je bedrijf strak zet en je leencapaciteit opsoupeert, gaat dat niet.’

Volatiele wereldmarkt

Maar wat als een landbouwer toch besluit te investeren op dit moment? Dan kan hij twee dingen doen: Een financiering aangaan met een vaste rentevoet of kiezen voor een variabele rentevoet. Als de rente na het afsluiten van het financieringscontract stijgt, is een variabele rentevoet risicovoller en een vaste voordeliger, maar ook omgekeerd. Volgens Erik van Gorp, bedrijfsadviseur bij ABAB Agro Advies, moet de keuze tussen vast of variabel daarom vooral worden gemaakt op basis van de financieringsmarge. ‘Iemand die veel marge heeft, kan bijvoorbeeld meer risico’s nemen en dat rechtvaardigt het kiezen voor een variabele rentevoet’, zegt hij. ‘Een boer die zich geen grote risico’s kan permitteren, kan wellicht beter kiezen voor een vast contract.’

Jan de Keyser van BNP Paribas Fortis daarentegen geeft mee dat hij geen fan is van variabele contracten. ‘We leven in een zeer volatiele wereld. De digitalisering zorgt ervoor dat we alles weten en dat lokt schrikreacties uit in de economie. Ook de klimaatverandering beukt hard in op de grondstoffenmarkt waar de agrarische wereld volop in vertoeft.’ Hierdoor is hij voorstander van een vast rentecontract. ‘Tevens is de huidige rente van circa 4 procent in historisch perspectief nog steeds laag’, geeft hij tot besluit mee. ‘Kijk dus niet naar rente, maar houd de rendabiliteit van je bedrijf in de gaten.’ |

Samenvatting

- Om de economie af te koelen verhoogt de Europese Centrale Bank de rente en dat maakt investeringen en contractvernieuwingen duurder.
- Niet elk landbouwbedrijf krijgt hierdoor even zware slagen. Toch wordt oog houden op rendabiliteit voor iedereen belangrijker.